

Vergaderjaar 1991–1992

22 352

Wijziging van de inkomstenbelasting en loonbelasting in het kader van het werkgelegenheids- en inkomensbeleid 1992

Nr. 5

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 4 november 1991

1. Inleiding

Wij willen deze memorie beginnen met het uitspreken van onze erkentelijkheid voor de bereidheid van de verschillende fracties zo spoedig een voorlopig verslag uit te brengen over het onderhavige wetsvoorstel.

Wij zijn voorts verheugd over het feit dat een groot aantal fracties kan instemmen met de voorstellen. Daarbij hebben wij kennis genomen van de lichte terughoudendheid van de leden van de GPV-fractie. Wij hopen voorts met de beantwoording van de gestelde vragen de bedenkingen van de leden van de VVD-fractie goeddeels weg te kunnen nemen.

Alvorens wij ingaan op de vragen die zijn gesteld, willen wij op deze plaats kort aandacht besteden aan de totstandkoming van het onderhavige wetsvoorstel en de verschillende factoren die daarbij een rol hebben gespeeld. In de memorie van toelichting bij dit wetsvoorstel is aangegeven dat aan het inzetten van het fiscale instrument in het pakket werkgelegenheids- en inkomensbeleid 1992 een grondige afweging vooraf is gegaan. Op deze afweging is ook door leden van de VVD ingegaan.

Aan de ene kant speelt heel nadrukkelijk het belang van het werkgelegenheids- en inkomensbeleid. De ontwikkelingen op het gebied van de werkgelegenheid en het koopkrachtbeeld verdienen aandacht en zijn zodanig dat het wenselijk is op dat vlak maatregelen te treffen. De voorgestelde maatregelen zijn het resultaat van een afweging tegen de achtergrond van bij voorbeeld de huidige budgettaire situatie, het financieringstekort en de collectieve lastendruk. Bij de afweging over de te treffen maatregelen hebben wij ons duidelijk gerealiseerd dat waar wij kiezen voor het inzetten van het fiscale instrument voor het werkgelegenheids- en inkomensbeleid, de consequenties hiervan zich tot een breder terrein uitstrekken dan alleen dat van het werkgelegenheids- en inkomensbeleid. De effecten die voortvloeien uit het ingrijpen in de fiscaliteit hebben wij dan ook nadrukkelijk afgewogen tegen het doel dat wordt beoogd met het voorgestelde pakket. In de memorie van toelichting hebben wij deze afweging in beeld gebracht.

De leden van de VVD-fractie spreken hun verwondering uit over het feit dat onderhavige wetsvoorstel onderdeel zou zijn van een Beleids-

pakket 1992 ter bevordering van de werkgelegenheid terwijl het pakket deel uitmaakt van een fiscale lastenverzwaring van 1,5 miljard in 1992. Wij wijzen erop dat het pakket maatregelen zoals dat in het kader van het werkgelegenheids- en inkomensbeleid 1992 is opgenomen in het voorliggende wetsvoorstel, in 1992 leidt tot een fiscale lastenverlichting.

De leden van de CDA-fractie stemmen in met de maatregelen om het verschil tussen het netto-minimumloon en de netto-uitkering te verhogen. Voorts vragen deze leden nadere informatie omtrent de effectiviteit van de voorgestelde verhoging van het arbeidskostenforfait, ook in relatie met alternatieven. De VVD-leden vragen de werkgelegenheidseffecten van het fiscale pakket in 1992 en daarna – bij voorkeur kwantitatief – nader te onderbouwen. Ook de leden van D66 vroegen om een dergelijke onderbouwing.

In antwoord op de vragen van deze leden merken wij op dat een overzicht van het geïsoleerde effect van de verhoging van het arbeidskostenforfait op de ontwikkeling van de werkgelegenheid niet beschikbaar is. Voor wat betreft de werkgelegenheidseffecten van het fiscale pakket zij verwezen naar de notitie «Werkgelegenheids- en Arbeidsmarktbeleid» (Kamerstukken II, 1991/1992, 22 310, nr. 2, blz. 38–40), Hierin wordt een indicatie gegeven van de te verwachten werkgelegenheidseffecten van het fiscale pakket onder de veronderstelling dat hierdoor de gewenste loonmatiging in 1992 wordt gerealiseerd. Op korte termijn mag een effect van ca. 5000 personen worden verwacht, op lange termijn een effect van ca. 15 000 à 20 000 personen. De thans ingezette beleidsmaatregelen vormen naar de mening van het kabinet het meest effectieve pakket mede gelet op het streven naar een evenwichtige inkomensverdeling.

Naar aanleiding van de opmerking van de leden van de VVD-fractie waarmee zij verwijzen naar eerdere in het openbaar gedane uitspraken waarin een bevrozing van de inflatiecorrectie is afgewezen op grond van de negatieve effecten voor de werkgelegenheid, willen wij deze leden het volgende in herinnering brengen. In dit wetsvoorstel gaat het niet om het terugnemen van de inflatiecorrectie als een op zichzelf staande maatregel. Deze maatregel maakt deel uit van het totale pakket zoals dat op dit moment aan de orde is. Tegenover de beperking van de inflatiecorrectie staat de verhoging van het arbeidskostenforfait en de belastingvrije som. Per saldo levert dit pakket een positieve stimulans op voor de arbeidsmarkt.

Deze leden kunnen ten aanzien van de onderhavige maatregelen slechts tot de conclusie komen dat deze een nivellerend inkomensbeleid beogen, waar naar de mening van deze leden de werkgelegenheid noch op korte noch op lange termijn mee is gediend. Het door hen ingediende alternatief spoort volgens deze leden wel met de aanbevelingen van de Raad van State. Zij constateren dat het kabinet stilzwijgend voorbijgaat aan de opvallende kritiek van de Raad en vragen of hier het bekende gezegde geldt dat, wie zwijgt toestemt.

Ten aanzien van de opmerkingen van de Raad van State zouden wij willen verwijzen naar hetgeen wij daarover in het nader rapport hebben opgemerkt. Onder andere hebben wij daar aangegeven dat wij het getroffen beleidspakket uit oogpunt van werkgelegenheids- en inkomensbeleid nodig en gewenst achten, om op beide fronten een zo gunstig mogelijk resultaat te boeken. De maatregel ten aanzien van de inflatiecorrectie hebben wij, gezien de noodzaak van een budgettaire herschikking niet als mooi, maar wel als minst ingrijpend beoordeeld.

Overigens merken wij ten aanzien van de inkomenseffecten die uit het VVD-alternatief voortvloeien, bij voorbeeld voor werknemers (zie elders in deze memorie), op dat deze globaal een zelfde patroon kennen dan die van het wetsvoorstel. Ook hierin is een nivellerend beeld waarneembaar,

en gaan de hogere inkomens er in procentuele mutaties minder op vooruit dan de midden-inkomens.

Deze leden vragen verder waarom de regering niet heeft gekozen voor een verdere bezuiniging. Daarbij verwijzen zij naar de te hoge collectieve lastendruk en de huidige budgettaire situatie. Het huidige wetsvoorstel maakt deel uit van een totaalpakket maatregelen, waarvan bezuinigingen op de uitgaven een omvangrijk deel uitmaken. De keuze van de regering om niet verder te bezuinigen is ingegeven door de overweging dat de maatschappelijke gevolgen van ingrijpendere bezuinigingen ongunstiger zijn dan herschikking in het fiscale pakket. Daarnaast geldt dat de collectieve lastendruk in 1992 onder het niveau ligt zoals in het regeerakkoord is afgesproken.

De leden van de fractie van Groen Links menen dat de beoordeling van de financiële prikkel van het arbeidskostenforfait voor werkenden los moet staan van de mate waarin de koopkrachtontwikkeling van niet-actieven aansluit bij de algemene welvaartsontwikkeling. Wij merken met betrekking hiertoe op dat van het vergroten van het inkomensverschil tussen werkenden en inactieven een belangrijke stimulans voor de werkgelegenheid uitgaat. Door het verhogen van het arbeidskostenforfait wordt enerzijds de deelname aan betaald werk aan de onderkant van het loonegebouw gestimuleerd en anderzijds de ontwikkeling van het bruto minimumloon geremd en daarmee de werkgelegenheidsgroei op dit niveau bevorderd. Inherent hieraan is dat de ene groep relatief meer profiteert van de welvaartsontwikkeling dan de andere groep. Voor de sociale minima wordt om en nabij koopkrachtbehoud gerealiseerd.

Ter beantwoording van de vraag van de leden van de fractie van de VVD en D66 naar een nadere verduidelijking van de in de memorie van toelichting opgenomen post van 190 mln. 'overige dekking' en 230 mln. 'overige fiscale voorstellen' verwijzen wij naar de antwoorden 167 en 168 uit de lijst van antwoorden naar aanleiding van de door de Tweede Kamer gestelde vragen inzake de Nota over de toestand van 's Rijks Financiën (Kamerstukken II 1991/92, 22 300, nr. 3).

De leden van de fractie van D66 vragen de regering aan te geven welk deel van de kasmatige overdekking van 110 miljoen gulden in 1992 zal kunnen worden aangewend voor een daadwerkelijke reductie van het financieringstekort. Zoals de leden zelf al opmerken heeft de regering bij de berekening van de belastingopbrengsten al rekening gehouden met het effect van de verhoging van de WAO-premie en de gedragsreacties als gevolg van de verhoging van de tabaksaccijns. Dat betekent dat de genoemde 110 miljoen volledig ten goede komt aan het financieringstekort.

2. Nadere afweging

De leden van de CDA-fractie vragen zich af of samenvoeging van verschillende onderdelen van het fiscale pakket in dit wetsontwerp gezien kan worden als een trendbreuk naar de toekomst. In het wetsvoorstel zijn maatregelen samengebracht die uit een oogpunt van werkgelegenheids- en inkomensbeleid met elkaar samenhangen. Het ligt dan naar ons oordeel voor de hand – ook om reden van wetgevingsefficiëncy – te kiezen voor samenvoeging in één wetsvoorstel.

Deze leden vragen zich tevens af of in dit geval, waar sprake is van een verhoging van het arbeidskostenforfait, er reden was voor medeondertekening door de Minister van Sociale Zaken. Wij merken op dat de maatregelen zoals neergelegd in het wetsontwerp weliswaar effect hebben op meer terreinen, maar dat de verantwoordelijkheid voor het arbeidskostenforfait bij Financiën ligt.

Met betrekking tot de vraag van deze leden of alternatieven voor de voorgestelde maatregelen wel in voldoende mate in de beschouwing zijn betrokken willen wij op het volgende wijzen. In de afwegingen die

voorafgegaan zijn aan de totstandkoming van het voorliggende wetsvoorstel hebben verschillende aspecten een bepalende rol gespeeld.

Het wetsvoorstel moet gezien worden tegen de achtergrond van de aanwezige budgettaire en macro-economische kaders waarbinnen de afweging heeft plaatsgevonden. Deze kaders zijn eveneens sterk van invloed op eventuele alternatieven voor het wetsvoorstel. Uitgaande van onder meer de huidige budgettaire situatie is gekozen voor een herschikking. Daarbij is vervolgens zo veel mogelijk gekeken naar maatregelen welke, rekening houdende met de te bereiken doelstelling, zo gericht mogelijk werken en op overige terreinen het minst ingrijpend zijn.

De leden van de fracties van het CDA, de VVD, de SGP en het GPV maken opmerkingen over de verhouding tussen het onderhavige wetsvoorstel en de voorstellen die de commissie-Stevens heeft gedaan.

De leden van de fractie van het CDA zijn, hoewel zij erkennen dat de voorstellen van de commissie-Stevens nog niet zijn uitgewerkt in een regeringsstandpunt, van mening dat dit voorstel strijdig is met de argumenten om juist te komen tot een verlenging van de eerste schijf. Ook de leden van de fractie van de VVD wijzen hierop.

De leden van de fractie van het GPV vragen of schijfverlenging in plaats van schijfverkortening niet veel meer voor de hand had gelegen, dit in verband met de algemene opinie dat het hoogste tarief nog steeds bij een te laag inkomensniveau wordt bereikt. Wij merken hierover het volgende op. Zoals wij reeds in het nader rapport en de memorie van toelichting hebben uiteengezet, hebben wij ter zake van het werkgelegenheids- en inkomensbeleid een afweging gemaakt. Daarbij hebben wij het eenmalig terugnemen van de inflatiecorrectie op de schijflengten (schijfverkortening in reële termen) binnen het gegeven kader als het minst ingrijpend beoordeeld. De mogelijke consequenties voor de toekomst zijn daarbij meegewogen.

De leden van de fractie van de VVD stellen voorts gesteld dat het kabinetsvoorstel leidt tot een feitelijke verhoging van het tarief. Wat betreft het (gecombineerde premie- en belasting-)tarief in de eerste schijf is deze stelling juist aangezien het voorstel leidt tot een grondslagversmalling die door middel van aanpassing van de premie moet worden gecompenseerd. Wat betreft de tweede en derde schijf berust deze stelling echter op een misverstand; weliswaar wijzigen – in reële termen – de aangrijpingspunten van de tweede en derde schijf enigszins, maar de huidige tarieven blijven onverkort gehandhaafd.

Daarnaast stellen de leden van de fractie van de VVD, evenals de leden van de fractie van de SGP, dat het kabinetsvoorstel – in tegenstelling tot de voorstellen van de commissie-Stevens – leidt tot een verdere versteiling van de progressie. De leden van de fractie van de SGP spreken in dit verband over een sluipende belastingverhoging, en refereren daarbij aan de positie van Nederland in Europees en internationaal kader. De opvatting van deze leden delen wij niet. De door deze leden gemaakte opmerkingen zien op het geïsoleerde effect van één van de maatregelen van het fiscale pakket 1992, namelijk het eenmalig terugnemen van de inflatiecorrectie op de schijflengten. De consequenties daarvan worden echter door de overige maatregelen, te weten de verhoging van de basisaftrek en het arbeidskostenforfait, gecompenseerd. De maatregelen van het fiscale pakket 1992 leiden in onderlinge samenhang bezien wat betreft de loon- en inkomstenbelasting derhalve niet tot een belastingverhoging, maar juist tot een belastingverlaging. Overigens merken wij op – mede naar aanleiding van de door de leden van de fracties van de VVD, de SGP en het GPV aan de orde gestelde grondslagversmalling – dat bij de beoordeling van de voorstellen van de commissie-Stevens vereenvoudiging, verlaging van de tarieven en verbreding van de grondslag uitgangspunt blijft.

Met de leden van de fractie van de SGP zijn wij van mening dat iedereen die inkomen verkrijgt naar reële draagkracht zijn of haar steentje moet bijdragen aan de financiering van de overheidsuitgaven.

De leden van de PvdA-fractie kunnen de opmerking uit het nader rapport dat in Nederland sprake is van een scherpe progressie in de loonbelasting en de inkomstenbelasting moeilijk rijmen met door deze leden vermelde gegevens inzake de verdeling van de belastingplichtigen naar marginaal tarief.

De opmerking uit het nader rapport over de bestaande scherpe progressie doelt op de progressie die ons systeem als zodanig kent, en niet op een verdeling naar aantal belastingplichtigen. In de eerste schijf is sprake van een belastingtarief van 13%, de daarop volgende schijven bevatten respectievelijk het belastingtarief van 50% en 60%, waarbij tevens van belang is dat deze twee tarieven internationaal gezien bij een laag inkomen aangrijpen. In het inkomenstraject tussen ca. f 10 000 en ca. f 100 000 loopt de marginale druk op van 0 tot 60%. Dat is internationaal gezien fors. Deze bedoelde scherpe progressie in de belastingtarieven staat los van het beeld dat de PvdA-fractie schetst.

Overigens merken wij in dit verband nog op dat de gemiddelde druk niet alleen wordt bepaald door de hoogte van de belastingtarieven maar tevens door de grondslag waarover wordt geheven. Door de Oort-wetgeving is de grondslag niet uitgehold maar verbreed.

Naar aanleiding van de opmerking van deze leden dat voor meer dan 97% van de belastingplichtigen een druk geldt die minder is dan 25% van het belastbaar inkomen, wijzen wij erop dat, wanneer de belastingdruk geïsoleerd wordt beschouwd, blijkt dat 93% van de belastingplichtigen een lagere druk ervaart dan de genoemde 25%. Dit moge evenwel niet los worden gezien van de premie volksverzekeringen die als regel gecombineerd met de belasting wordt geheven. Wordt gekeken naar de gemiddelde druk van belasting en premies volksverzekeringen tezamen dan heeft in 1990 32% van de LB/IB-plichtigen een druk van minder dan 25%.

De leden van de fractie van de PvdA vragen of het waar is dat Nederland zowel in OESO als EG-verband een uitzonderingspositie inneemt met betrekking tot de inflatiecorrectie. Naar onze meest recente informatie hadden 15 OESO-landen in de periode 1978-1990 inflatiecorrectie, terwijl 10 landen formeel geen inflatiecorrectie kenden.

Van Nederland kan derhalve niet gezegd worden dat het een uitzonderingspositie inneemt. Voor een overzicht van de wijze waarop de inflatiecorrectie van toepassing is op belastingsschijven en belastingvrije sommen zij verwezen naar de bijlage I.

De leden van de VVD-fractie vragen naar een explicitering van de diepgaande afweging die aan het pakket zoals dat in het wetsvoorstel is neergelegd vooraf is gegaan. Zoals ook is aangegeven naar aanleiding van vragen van de leden van de CDA-fractie zijn voor de totstandkoming van dit wetsvoorstel verschillende factoren van belang geweest en daardoor in de afwegingen rondom het pakket fiscale maatregelen betrokken.

Aan de ene kant vergden de ontwikkelingen op het gebied van de werkgelegenheid – de leden van de fracties van SGP en GPV vragen hier in het bijzonder naar – en het koopkrachtbeeld bijzondere aandacht. Tegelijkertijd dienden echter eventuele maatregelen gezien te worden tegen de achtergrond van bij voorbeeld de budgettaire situatie, het financieringstekort en de collectieve lastendruk.

Tevens is van belang dat waar in het gekozen beleidspakket het fiscale instrument is ingezet op een niet fiscaal terrein de optredende effecten die voortvloeien uit het ingrijpen in de fiscaliteit afgewogen dienen te worden tegen het doel dat beoogd wordt met het voorgestelde pakket.

Rekening dient namelijk te worden gehouden met de eventueel optredende effecten van de voorgestelde fiscale maatregelen, ook met het oog op ontwikkelingen in de toekomst. Dit hebben wij ons terdege gerealiseerd en aan de hiermee samenhangende overwegingen hebben wij ook aandacht besteed in de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel.

Dit alles mee- en overwegend en het pakket in zijn totaliteit beijkend hebben wij besloten tot het pakket maatregelen zoals het in het wetsvoorstel is neergelegd.

De leden van de VVD-fractie vragen voorts om het bruto-nettotraject weer te geven vóór en na de toepassing van het «fiscale drieluik» uit het kabinetsvoorstel in 1992 voor diverse inkomensniveaus. Tevens vragen zij dit te doen voor het alternatieve VVD-pakket, rekening houdend met de premieverhoging die voortvloeit uit het fiscaal pakket 1992.

De in bijlage II opgenomen tabel geeft de wijzigingen weer in het bruto-netto-traject voor zowel het regerings- als het VVD-pakket. Daarbij is uitgegaan van een alleenverdienende werknemer. De wijzigingen in het bruto-netto-traject voor alleenstaanden en tweeverdieners wijken niet substantieel af van die bij alleenverdieners. De gevolgen van de tariefverlaging van het hoge BTW-tarief in het VVD-alternatief zijn niet inpasbaar in de tabel. Met betrekking tot het kabinetsvoorstel zijn alleen de wijzigingen in het bruto-netto-traject opgenomen die samenhangen met de directe effecten van het voorstel. Voor een goede vergelijking met de VVD-cijfers is ook voor dat alternatief er vanaf gezien de effecten van de premiestijging mee te nemen.

Als antwoord op de vraag van deze leden welke verhoging van de tarieven noodzakelijk zou zijn indien het kabinet niet had gekozen voor het terugnemen van de inflatiecorrectie maar voor een tariefmaatregel met dezelfde opbrengst, kan worden opgemerkt dat in dat geval een veelheid van tariefmaatregelen mogelijk is. Om de gedachten te bepalen zij vermeld, dat op basis van de huidige, voorlopige inzichten in de ontwikkeling van de endogene groei van de belastingopbrengst tot 1992, met een tariefingreep per %-punt in de eerste schijf ca. 2500 mln. is gemoeid, in de tweede schijf ca. 425 mln. en in de derde schijf ca. 160 mln.

Van de opmerking die verschillende fracties hebben gemaakt over de eenmaligheid van het terugnemen van de inflatiecorrectie op de schijven hebben wij kennis genomen. Zoals bekend voorziet de systematiek van de inkomstenbelasting in een automatische inflatiecorrectie. Voor het terugnemen ervan is een wettelijke maatregel vereist. In het wetsontwerp is sprake van het terugnemen van de inflatiecorrectie voor 1992. Een uitspraak voor volgende jaren wat betreft de inflatiecorrectie is op dit moment niet aan de orde. Eventueel te treffen maatregelen binnen de fiscaliteit zullen als deze op termijn aan de orde zouden komen op eigen merites worden beoordeeld naar de aldan geldende situatie.

De leden van de VVD-fractie vragen wat het tarief in de eerste schijf in 1991 zal zijn voor niet-bejaarden – ook het lid van de RPF-fractie vraagt hiernaar – en bejaarden, rekening houdend met de verhoging van de premiepercentages als gevolg van de grondslagversmalling.

Met inbegrip van de door deze leden bedoelde premiestijging zal het tarief in de eerste schijf in 1992 voor niet bejaarden 39,6% bedragen en voor bejaarden 21,3%, rekening houdend met de voorziene stijging van de premiepercentages uit hoofde van de stelselherziening ziektekosten voor 1992.

De leden van de D66-fractie vragen om een overzicht van de geraamde percentages van de eerste schijf voor de jaren 1992, 1993 en 1994. Zoals reeds is vermeld, zal het percentage van de eerste schijf voor 1992 39,6% bedragen. In dit percentage is de voorziene stijging van de premies volksverzekeringen als gevolg van de stelselherziening ziekte-

kosten verwerkt. In de Nota Sociale Zekerheid 1992 zijn de te verwachten percentages voor de volksverzekeringen (blz. 155 e.v.) voor 1993 en 1994 opgenomen. In deze percentages is alleen rekening gehouden met de voorziene stijging van de premiepercentages uit hoofde van de stelselherziening ziektekosten voor 1992. Rekening houdend met deze percentages en een belastingspercentage van 13% in de eerste schijf resulteert een totaaltarief voor de eerste schijf in 1993 van 39,35% en in 1994 van 39,10%.

De leden van de D66-fractie vragen tevens of de regering kan aangeven hoeveel het herstel van de inflatiecorrectie in 1993 zal kosten uitgaande van het huidige inflatiepercentage.

Naar huidige inzichten is met het integraal toepassen van de inflatiecorrectie in 1993 circa 1400 mln. gemoeid. Hierbij is uitgegaan van een verwachte tabelcorrectiefactor in 1993 van 2,35%. Daarnaast zij aangekend dat, waar er geen sprake is van een «herstel» voor 1993 doch van het conform de wettelijke regels toepassen, deze bedragen in het budgettaire beeld zijn verwerkt.

De leden van de fractie van Groen Links merken op dat het streven, naar grondslagverbreding een eenzijdige benadering is. Volgens deze leden zou grondslagverbreding ertoe leiden dat meer mensen met een laag inkomen belastingen en premies moeten gaan betalen, hetgeen leidt tot een – vanuit werkgelegenheids oogpunt ongunstige – opwaartse druk op de bruto-inkomens. In dit verband merken wij op dat het voornemen van het kabinet om te komen tot grondslagverbreding moet worden bezien in relatie tot een daaraan te koppelen vereenvoudiging en tariefverlaging. Een evenwichtig inkomensbeleid is daarbij voor het kabinet een belangrijk uitgangspunt. Gelet op het vorenstaande zijn wij van mening dat het effect van de grondslagverbreding op de loonkosten – zo dit effect zich al mocht voordoen – gering zal zijn. Overigens zij in dit verband nog opgemerkt dat de in de voorstellen van de Commissie Stevens opgenomen grondslagverbreding bestaat uit verscheidene componenten, die in onderlinge samenhang bezien niet alleen van invloed zijn op de lage(re) inkomens, maar ook op de hoge(re) inkomens.

De leden van de fractie van Groen Links refereren voorts aan de discussie die in het kader van de Oort-wetgeving heeft plaatsgevonden omtrent het al dan niet heffen van premies volksverzekeringen in de tweede en derde schijf, hetgeen tot een aanzienlijke verbreding van de grondslag zou kunnen leiden. In dit verband merken wij op dat wij het thans niet opportuun achten deze problematiek aan de orde te stellen. Overigens zij erop gewezen dat door de Commissie Stevens onder meer een verlenging van de eerste schijf wordt voorgesteld. Daarbij stelt de Commissie voor premies volksverzekeringen te heffen over maximaal f 46 500, hetgeen op zichzelf bezien tot een verbreding van de grondslag zou leiden. Dit aspect zal in de beschouwingen omtrent de voorstellen van de Commissie Stevens worden betrokken.

Deze leden vragen voorts wat de in de memorie van toelichting genoemde vereenvoudigingswinst inhoudt. De opmerking in de memorie van toelichting over vereenvoudigingswinst hangt samen met de verhoging van het arbeidskostenforfait. Gedoeld wordt op de vereenvoudiging die zal optreden doordat met het verhogen van het maximum van het arbeidskostenforfait meer belastingplichtigen voor wat betreft de aftrek van arbeidskosten zullen vallen onder het forfait. Dit heeft een vermindering tot gevolg van het aantal gevallen waarin aanleiding zou kunnen bestaan voor discussie over eventueel opgevoerde aftrekbare kosten die uitgaan boven het forfait.

De leden van de SGP-fractie hebben gevraagd om een uitsplitsing van de opbrengst van het niet-toepassen van de inflatiecorrectie voor de drie schijven afzonderlijk. Met het niet toepassen van de inflatiecorrectie is

een structurele opbrengst gemoeid van 1325 mln. Deze kan worden verdeeld in een opbrengst van 1025 mln. als gevolg van het achterwege laten van de inflatiecorrectie over de eerste schijf en 300 mln over de tweede schijf. Over de derde schijf als open schijf wordt geen inflatiecorrectie toegepast.

Deze leden vragen voorts naar de verdeling van het aantal inkomens-trekkers over de schijven, zowel vóór als na het pakket maatregelen.

Bij de verdeling van de belastingsplichtigen over de schijven is uitgegaan van de geraamde verdeling over de schijven zoals deze voor het jaar 1990 bestaat. De verdeling vóór en na de voorstellen (inclusief de belastingvrije som) is als volgt (x 1000 belastingplichtigen)

	vóór		na	
	abs.	in %	abs.	in %
belastingvrije som	830	8,6%	852	8,8%
1e schijf	6622	68,6%	6567	68,1
2e schijf	1866	19,3%	1880	19,5%
3e schijf	332	3,4%	351	3,6%
Totaal	9650	100,0%	9650	100,0%

De leden vragen vervolgens of een financiële begrenzing kan worden gegeven van wie tot de midden- respectievelijk hogere inkomensgroepen kan worden gerekend. Ons zijn geen objectieve maatstaven bekend op grond waarvan een dergelijke indeling kan worden gemaakt.

Deze leden vinden de redenering van de regering dat tegenover de beperking van de inflatiecorrectie een verzachting staat uit hoofde van de verhoging van het arbeidskostenforfait en de basisaftrek weliswaar juist, maar vroegen zich af of daarbij niet te gemakkelijk voorbij wordt gegaan aan het gegeven dat de hogere belasting voortvloeiend uit algemene loonstijgingen dit voordeel vaak overtreft.

Wij kunnen ons niet vinden in de strekking van het betoog van deze leden. De verhoging van de basisaftrek en het arbeidskostenforfait kunnen gezien worden als compenserende maatregelen die voor veel belastingplichtigen ertoe leiden dat een verlaging van de belastingdruk wordt bewerkstelligd. Zo is in punt 1 van het nader rapport erop gewezen dat door het samenstel van maatregelen het aangrijpingspunt van de tweede schijf ondanks het terugnemen van de inflatiecorrectie zelfs iets naar boven opschuift. Voor de groep van (alleenverdienende) belastingplichtigen in de tweede schijf vindt derhalve een verlaging van de belastingdruk plaats. Voor belastingplichtigen in de derde schijf zijn de compenserende maatregelen echter niet voldoende om verlaging van de belastingdruk te realiseren.

Ten aanzien van de hogere belasting als gevolg van bruto loonstijgingen, waar deze leden over spreken, kunnen wij opmerken dat deze belastingstijging ontstaat door een bruto inkomensvoordeel, zodat zo'n belastingstijging nog steeds betekent dat men netto een hoger inkomen heeft gekregen.

De leden van de VVD-fractie vragen om een nadere vergelijking tussen de verhoging van het arbeidskostenforfait in het voorliggende voorstel en het voorstel van de commissie Stevens op dit punt. Beide voorstellen gaan uit van een verhoging van het arbeidskostenforfait van 4% naar 5%. Daar waar de commissie Stevens voorstelt het minimumbedrag van het forfait te verhogen tot f 625 en het maximumbedrag met f 235 te verhogen tot f 1250 gaan de voorstellen uiteen. In het onderhavige voorstel is het minimumbedrag van het forfait ongewijzigd gelaten en het maximumbedrag met f 450 verhoogd. De leden van de VVD-fractie merken vervolgens terecht op dat beide voorstellen verschillen op het

punt van het kostenforfait voor niet-actieven. Ons voorstel voorziet niet in een verlaging van het kostenforfait voor niet-actieven (naar f 150), zoals door de commissie Stevens wordt voorgesteld. Het Stevens-voorstel berust, evenals het voorliggende voorstel, onder meer op de overweging het verschil tussen netto loon en netto uitkering te vergroten teneinde een stimulans te realiseren om betaald werk te zoeken. Daarnaast moet het voorstel van de commissie Stevens worden gezien in het grotere geheel van de voorstellen van die Commissie en de daarmee samenhangende inkomenseffecten.

Voorts is gevraagd of de regering kan aangeven waar het maximum van het arbeidskostenforfait ligt in de ons omringende landen. In de ons omringende landen worden verschillende systemen gehanteerd voor het arbeidskostenforfait. Zo is het forfait in België afhankelijk gesteld van de hoogte van het inkomen. Bij een inkomen van Bfrs 2 mln. bedraagt de maximale aftrek Bfrs. 100 000. In de BRD bestaat vanaf 1990 een forfaitaire aftrek van DM 2000. In Frankrijk geldt een geheel eigensoortig systeem met omvangrijke kostenafrekken. Aldaar wordt een forfaitaire kostenafrek van 10% met een maximum van Ffrs 66 950 toegepast op het inkomen nadat daarop premies sociale verzekeringen in mindering zijn gebracht. Daarbij komt voor bepaalde beroepsgroepen onder bepaalde voorwaarden, een additionele aftrek in mindering op het inkomen na aftrek van eerdergenoemde forfaitaire kostenafrek. Deze additionele aftrek belooft, afhankelijk van de beroepsgroep, een percentage van 5 tot 40% met een maximum van Ffrs. 50 000. Tenslotte wordt het aldus berekende inkomen voorzover dit minder bedraagt dan Ffrs. 460 000, slechts voor 80% in de heffing betrokken; in feite dus een additionele aftrek van 20%.

Het Verenigd Koninkrijk kent daarentegen geen algemeen arbeidskostenforfait. Wel zijn tussen de Britse belastingdienst en de vakbonden afspraken gemaakt over kosten die geacht worden te zijn gemaakt in verband met het uitoefenen van de dienstbetrekking. De aftrek verschilt per beroepsgroep en bedraagt gemiddeld £ 90 per jaar.

Voor de vraag of harmonisatie binnen de EG op dit punt een belangrijke invalshoek vormt, is het volgende van belang. Door vergelijking van bepaalde onderdelen van belastingssystemen worden deelterreinen uit hun nationale context gelicht. Bovendien maken de sociaal-economische verschillen tussen de diverse landen een puur technische vergelijking van de verschillende belastingssystemen op onderdelen weinig zinvol. Een vergelijkende beschrijving – ook op het terrein van het arbeidskostenforfait – is naar onze mening dan ook slechts van nut indien zij wordt gezien binnen een bredere context.

De leden van de SGP-fractie wijzen er verder op dat de verhoging van het arbeidskostenforfait een van de onderdelen van de commissie-Stevens is. Deze leden vragen zich af of een integrale invoering van de voorstellen van de commissie-Stevens betekent dat de verhoging van het arbeidskostenforfait eerst bij de invoering van die voorstellen kan worden ingepast. In antwoord hierop merken wij op dat aan het voorliggende voorstel van wet een zelfstandige betekenis kan worden toegekend. De invoering van het voorliggende pakket fiscale maatregelen is voorzien per 1 januari 1992. De voorgestelde maatregelen vloeien voort uit het beleid zoals dat is uiteengezet in de notitie «Beleidspakket werkgelegenheid en inkomensbeleid» van 27 augustus 1991. Bij het regeringsstandpunt ter zake van het Stevens-pakket zal op de gevolgen van de huidige voorstellen voor dat pakket nader worden teruggekomen.

Vervolgens merken deze leden op dat de verhoging van het arbeidskostenforfait in feite leidt tot een belastingverlaging. Deze opmerking en de vraag of op deze wijze het principe van kosten van verwerving geen geweld wordt aangedaan geven ons aanleiding tot de volgende overwe-

gingen. Wij erkennen dat tegenover de voorgestelde verhoging van het arbeidskostenforfait voor een grote groep belastingplichtigen geen werkelijke kosten staan, hetgeen resulteert in een netto inkomensvoordeel. Dit gegeven indiceert weliswaar dat er geen dwingende fiscale aanleiding is voor deze verhoging, maar wij beogen hiermee een fiscaal inpasbare bijdrage te kunnen leveren aan de verbetering van de werkgelegenheidssituatie. Verwacht wordt dat van de verhoging van het arbeidskostenforfait in dit opzicht een stimulans zal uitgaan. Een algemeen werkende maatregel zou aan deze beleidsdoelstelling voorbij gaan. Wij zien overigens in de onderhavige stimulans geen frictie met het adagium: geen privileges op het stuk der belastingen, omdat het in het onderhavige geval gaat om een forfait dat om doelmatigheidsredenen een zo groot mogelijke groep belastingplichtigen moet bestrijken. Dat niet-actieven en diegenen met kosten die uitgaan boven het forfait niet kunnen profiteren van de voorgestelde verhoging is inherent aan de maatregel.

De leden van de Groen Links-fractie kunnen zich bij het voorstel tot verhoging van het arbeidskostenforfait niet aan de indruk onttrekken, dat deze aftrekpost gekoesterd gaat worden als een deniverend instrument tussen actieven en inactieven, en dat de oorspronkelijke bedoeling van het forfait steeds verder zoek raakt. Zij vragen de regering een overzicht te verstrekken van de verschillen tussen het netto-minimumloon en de netto-uitkeringen.

Op het hanteren van het arbeidskostenforfait voor het vergroten van de afstand actieven-inactieven zijn wij in de beantwoording van vragen van de VVD-fractie reeds ingegaan. Wat betreft het door deze leden gevraagde overzicht merken wij het volgende op.

De verschillen in het bruto-netto-traject in de huidige situatie en in de situatie zoals deze bestaat na het beleidspakket zijn voor de door deze leden bedoelde inkomensniveaus in de volgende tabel weergegeven:

	Minimumloon		Loondervingsuitkering ¹	
	vóór	na	vóór	na
Bruto-inkomen	27 832	27 832	27 832	27 832
Overhevelingstoelage	3 123	3 084	3 195	3 195
Premies werknemersv.	1 041	1 041	952	952
Premies ziektekosten	852	852	852	852
Premies volksv.	5 501	5 144	5 686	5 460
Belasting	2 688	2 514	2 779	2 668
Netto inkomen	20.873	21.364	20.759	21.095

¹ Op minimum niveau

Het verschil in netto-inkomen zal door het beleidspakket, in het bijzonder door de verhoging van het arbeidskostenforfait, toenemen met f 155. De doorwerking van de grondslagversmalling bij de premies volksverzekeringen is hierbij niet meegenomen.

Deze leden vragen vervolgens of het arbeidskostenforfait het enige verschil is tussen actieven en niet-actieven of dat ook nog andere verschillen aanwezig zijn. Het arbeidskostenforfait is (voor de standaard-werknemer) inderdaad het enige verschilpunt. Daar staat tegenover dat inactieven gebruik kunnen maken van het kostenforfait voor inactieven.

Het lid van de RPF-fractie wijst erop dat in het verleden de afstand tussen actieven en niet-actieven is verkleind door het verhogen van het forfait voor niet-actieven. Zoals dit lid terecht opmerkt vloeide deze verhoging voornamelijk voort uit de wens maatregelen te treffen ter verbetering van de inkomenspositie van deze groep. Het wetsvoorstel dat nu aan de orde is heeft mede betrekking op de wenselijkheid om de werkgelegenheidssituatie te verbeteren. Voor een antwoord op de vraag

van dit lid of de nu ontstane ruimte in de toekomst in ieder geval niet zal worden verkleind mogen wij verwijzen naar hoofdstuk 5 van de notitie werkgelegenheids- en arbeidsmarktbeleid (Kamerstukken II, 1991/92, 22 310, nr 3) en de inkomensnota (Kamerstukken II 1991/92, 22 305, nrs. 1-2).

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de fractie van het GPV of het verhogen van de heffingsvrije voet niet op gespannen voet staat met de verzekeringsgedachte nu deze heffingsvrije voet ook voor de volksverzekeringspremies geldt merken wij op dat de voorgestelde verhoging van de basisaftrek leidt, zoals in de memorie van toelichting reeds is aangegeven, tot een geringere premiegrondslag. Deze wijziging in de grondslag houdt naar onze mening niet in dat een fundamentele wijziging optreedt met betrekking tot de aan de premieheffing volksverzekering ten grondslag liggende uitgangspunten.

Deze leden vragen verder wat de inkomens- en budgettaire consequenties zijn indien de basisaftrek conform het aanvankelijke voorstel uit de Tussenbalans met f 200 wordt verhoogd en de inflatiecorrectie voor 50% wordt toegepast. In de Tussenbalans was een verhoging van de basisaftrek met f 225 voorzien. In het aanvullende pakket van het kabinet is de basisaftrek extra verhoogd met f 200. Bij de gevraagde berekeningen met betrekking tot de tariefvariant van deze leden is daarom uitgegaan van een verhoging met f 225. Voorts is in deze variant de inflatiecorrectie voor 50% toegepast, niet alleen op de schijven doch tevens op de basisaftrek. Het arbeidskostenforfait wordt in deze tariefvariant niet verhoogd.

De koopkrachteffecten voor werknemers zijn aangegeven in de in bijlage III opgenomen tabel. De budgettaire effecten van deze variant zijn ten opzichte van het wetsvoorstel als volgt. Bij de belasting ontstaat een opbrengst van ca. f 630 mln. De opbrengst aan premies volksverzekeringen neemt toe met ca. f 1400 mln. Daarnaast zullen de sociale zekerheidsuitgaven ten opzichte van het wetsvoorstel afnemen met ca. f 200 mln.

Het lid van de RPF-fractie vraagt of de signaalwerking van een tariefverhoging in internationaal opzicht zwaar weegt. Daarbij merkt hij op dat ook een enigszins verborgen belastingverhoging niet ongemerkt zal passeren. Wij willen allereerst benadrukken dat een tariefsverhoging in uitwerking niet vergelijkbaar is met het terugnemen van de inflatiecorrectie op de schijven. Voorts telt inderdaad de signaalwerking die internationaal zou uitgaan van een tariefsverhoging mee. Natuurlijk is internationaal meer algemeen de belastingdruk van belang. De tarieven in de verschillende landen zijn echter bij een internationale vergelijking een in het oog springende factor. Daarbij merken wij nog op dat de verlegging van het aangrijpingspunt van de tweede en derde schijf door het terugnemen van de inflatiecorrectie op de schijven, zoals ook in het nader rapport is opgemerkt, zowel in absolute als in relatieve termen beperkt is.

Voorts vraagt dit lid welk deel van de premiederving van twee miljard die uit het pakket voortvloeit te wijten is aan het niet doorgaan van de inflatiecorrectie.

Zoals aangegeven in het overzicht van de budgettaire effecten in de memorie van toelichting bedraagt de premiederving als gevolg van het niet toepassen van de inflatiecorrectie op de eerste en tweede schijf ruim 800 mln.

3. Inkomenseffecten

De leden van de CDA-fractie hebben gevraagd om een nadere uiteenzetting over de inkomensgevolgen zoals weergegeven in tabel 6 en in het antwoord op vraag 94 bij de tussenbalans.

Wij nemen aan dat deze leden tabel 4 bedoelen, waarin de inkomensgevolgen zijn opgenomen van het terugnemen van de inflatiecorrectie. De verschillen kunnen worden toegeschreven aan het feit dat in het antwoord bij de tussenbalans de effecten zijn weergegeven van enerzijds het volledig terugnemen (inclusief basisaftrek) en anderzijds het alleen terugnemen van de inflatiecorrectie op de tweede schijf, terwijl in het wetsontwerp de gevolgen zijn aangegeven van het terugnemen van de inflatiecorrectie op de eerste en tweede schijf. Een ander verschil is voorts dat bij de tussenbalans nog werd uitgegaan van een verwachte inflatiecorrectiefactor van 2,7%, terwijl deze uiteindelijk op 3% is uitgekomen.

Deze leden vragen verder waarom er geen aandacht is besteed aan compensatie voor zelfstandigen. Zelfstandigen ondervinden van de maatregel met betrekking tot het arbeidskostenforfait inderdaad geen effect. Dit houdt verband met het feit dat voor zelfstandigen geen forfait geldt en kosten dus naar hun werkelijke niveau in aanmerking worden genomen. Zelfstandigen hebben in dit opzicht een eigen fiscale positie die qua inkomenseffect in dit geval vergelijkbaar is met werknemers die werkelijke kosten aftrekken.

Wij wijzen voorts op de argumentatie dat de maatregel is bedoeld om te komen tot een vergroting van afstand tussen actieven en inactieven.

Deze leden wijzen voorts op de gevolgen van het beleidspakket voor de premiegrondslag. Ook merken deze leden op dat de hier gebruikte methodiek een situatie veroorzaakt waarbij een steeds groter aantal burgers geen belasting meer betaalt.

Ook wij erkennen de nadelige aspecten die aan een dergelijke beleidspakket verbonden zijn met betrekking tot de premie- en belastinggrondslag. Wij verwijzen hierbij naar de gemaakte opmerkingen in de memorie van toelichting. Bij de opmerking van deze leden kan echter wel een kanttekening worden gemaakt. De verhoging van de basisaftrek en de verhoging van het arbeidskostenforfait verhogen inderdaad het grensinkomen vanaf waar belasting en premies volksverzekeringen moet worden betaald. Het is echter niet zo dat het voorgestelde pakket tot gevolg heeft dat een substantieel aantal mensen buiten de heffing zal blijven. Door het voorgestelde pakket zal voor een alleenverdienende werknemer dit drempelinkomen (bruto inkomen) toenemen met ca. f 900 en voor een alleenstaande werknemer met ca. f 400. Gezien deze geringe verschuiving zal het aantal mensen dat alleen als gevolg van dit pakket maatregelen buiten de heffing blijft betrekkelijk gering zal zijn.

Wat betreft de opmerking van deze leden over een sluipteg naar fiscalisering van sociale zekerheid merken wij op dat van een dergelijke sluipteg met betrekking tot dit wetsvoorstel geen sprake is. In het voorliggende wetsvoorstel is wel een zekere grondslagversmalling voor de premieheffing aan de orde doch dat leidt niet tot fiscalisering.

Met betrekking tot de opmerking over de commissie Wolfson merken wij op dat het rapport van deze commissie nog moet uitkomen, en dat de voorstellen van de commissie Wolfson en het onderwerp regulerende milieuheffingen in de toekomst uitgebreid aan de orde zullen komen.

De leden van de VVD-fractie hebben gevraagd om een weergave van de in de memorie van toelichting verstrekte tabellen inclusief de gevolgen van de grondslagversmalling van de premieheffing.

In het wetsvoorstel zijn alleen de directe effecten weergegeven, met uitsluiting van de effecten die voortvloeien uit de grondslagversmalling van de premieheffing. De reden, zoals ook is aangegeven in de memorie van toelichting, is dat de grondslagversmalling moet worden gezien in samenhang met een verhoging van de WAO-premie, die eveneens onderdeel uitmaakt van het beleidspakket. De verhoging van deze

premie, te zamen met een stijging van de premies volksverzekeringen, leidt ertoe dat de vermogenspositie van de centrale fondsen niet verandert. Overigens is in de inkomensnota 1992 een splitsing opgenomen van de inkomensgevolgen van de verschillende onderdelen. Verwezen zij naar de tabellen 2.1 en 2.2 van die nota.

Voorts vragen deze leden de inkomenseffecten van de verhoging van het arbeidskostenforfait voor de verschillende categorieën aan te geven. De effecten voor werknemers zijn weergegeven in tabel 6 van de memorie van toelichting. De verhoging van het arbeidskostenforfait heeft geen inkomensgevolgen voor zelfstandigen, omdat zij niet in aanmerking komen voor dit forfait.

Deze leden vragen tevens of de tabellen 1 tot en met 8 ook voor het VVD-alternatief kunnen worden verstrekt, zowel exclusief als inclusief de gevolgen van de versmalling van de grondslag voor de premieheffing.

Wij hebben deze tabellen in een bijlage opgenomen. Daarbij merken wij op dat de tabellen 4a-4c achterwege zijn gelaten, omdat in het VVD-alternatief de inflatiecorrectie onverkort wordt toegepast. De effecten voor zelfstandigen zijn opgenomen in bijlage IV (8 tabellen). In de tabellen zijn de effecten voortvloeiend uit de grondslagversmalling voor de premies niet meegenomen om een goede vergelijking te verkrijgen met de koopkrachtmutaties van het wetsvoorstel.

Verder vragen deze leden welk inkomensbeeld (koopkrachtbeeld bij regeringsbeleid en bij het VVD-plan) evenwichtiger is. Naar aanleiding daarvan merken wij het volgende op.

In het regeringsbeleid is de koopkrachtontwikkeling van modaal en 2 x modaal enigszins gelijkmatiger dan in het VVD-plan. Het fiscale pakket, zoals door de regering voorgesteld, leidt voor de lage- en middeninkomens tot koopkrachtverbetering en is voor de 2 x modale inkomens koopkrachtneutraal. In het VVD-plan wordt uit hoofde van het pakket tevens een koopkrachtverbetering voor 2 x modale inkomens gerealiseerd waardoor een onevenwichtiger inkomensbeeld resulteert. In het VVD-plan wordt uitgegaan van een ruimte van 3 3/4% voor de arbeidsvoorwaardenverbetering in de collectieve sector. De regering daarentegen gaat, in lijn met de beoogde loonmatiging tot 3% in de marktsector, voor wat betreft de ruimte arbeidsvoorwaarden collectieve sector uit van 3%.

Deze leden vragen voorts om de koopkrachtmutatie voor een werknemer met een inkomen van 1,5 x modaal, zowel voor het kabinetsvoorstel als voor het VVD-pakket maatregelen.

De koopkrachtmutaties in het beleidsplan van het kabinet voor deze (alleenverdienende) werknemer bedraagt + f 490 of + 1,2%. De mutatie van het VVD-pakket (exclusief verlaging BTW-tarief) bedraagt + f 549 ofwel + 1,4%. Daarbij komt nog een verbetering van ca. 0,2% als gevolg van de BTW-tariefverlaging.

Deze leden vragen ook naar cijfers met betrekking tot het percentage van de werkenden dat op minimumloonniveau, tussen minimumloon en modaal, tussen modaal en 1,5 x modaal, en tenslotte boven 2 x modaal zit. Eveneens vragen zij om gegevens over de verdeling van de CAO-inkomens over minimumloon, modaalloon, 1,5 x modaalloon en 2 x modaalloon. Deze cijfers luiden als volgt:

december 1990	< WML	WML- modaal	modaal- 2x modaal	> 2x modaal
totaal marktsector	32	28	34	6
CAO'ers	33	30	34	3
niet-CAO'ers	26	20	36	17

Bron: Nog niet gepubliceerde cijfers LTD publikatie naar verwachting eind 1991.

Hierbij kan nog opgemerkt worden dat in december 1990 75% van de werknemers in de marktsector onder de categorie CAO'ers viel en 25% onder niet-CAO'ers.

De leden van de Groen Links-fractie vragen om een uitleg van tabel 2, namelijk waarom bejaarden met een inkomen vanaf f 50 000 er zo weinig op vooruit gaan c.q. er behoorlijk op achteruit gaan in vergelijking met werknemers.

Een belangrijk verschil tussen de inkomensgevolgen voor bejaarden en werknemers wordt veroorzaakt door het uiteenlopen van de doorwerking van het terugnemen van de inflatiecorrectie op de schijven. De tabellen 4a en 4b geven zich op deze verschillen. Hierbij moet worden bedacht dat bejaarden een veel lager tarief in de eerste schijf kennen dan niet-bejaarden, zodat het niet-verlengen van de eerste schijf voor hen groter nadelig effect tot gevolg heeft. Daarnaast is van belang dat bejaarden in tegenstelling tot werknemers niet profiteren van de verhoging van het arbeidskostenforfait met f 450.

Overigens zij opgemerkt dat, zoals blijkt uit tabel 2, alleenverdienende en tweeverdienende bejaarden met een inkomen tot circa f 100 000 een positief inkomenseffect van het beleidspakket ondervinden.

De leden van de fractie van de SGP vragen of het wel verantwoord is gebruik te maken van standaard-koopkrachtplaatjes nu de mogelijkheden om de inkomensgevolgen via dit instrument op een reële manier in kaart te brengen beperkt zijn. Wij merken daarover het volgende op. Naar onze mening is het verantwoord om bij de beoordeling van de inkomensgevolgen van bepaalde maatregelen gebruik te maken van standaard-inkomensplaatjes. Daarbij zijn wij ons er echter van bewust dat de waarde van deze standaard-koopkrachtplaatjes in zoverre beperkt is dat niet (altijd) voor elke specifieke groep belastingplichtigen een standaard-koopkrachtplaatje kan worden gegenereerd. Bij de beoordeling van de inkomensgevolgen van een bepaalde maatregel spelen in verband daarmee ook andere factoren een rol.

Deze leden zouden graag een meer integrale koopkrachtvergelijking willen hebben, inclusief alle fiscale maatregelen, zo mogelijk te verhogen met wat de andere overheden voor de burgers in petto hebben. In dit verband verwijzen wij naar hoofdstuk 2 van de inkomensnota 1992 (Kamerstukken II, 1991/92, 22 305, nrs. 1-2). In tabel 2.3 wordt het koopkrachtbeeld voor 1992 in een iets breder kader geplaatst, terwijl in tabel 2.6 de koopkrachteffecten worden vermeld van de voorgenomen maatregelen die buiten het generieke koopkrachtoverzicht vallen.

4. Budgettaire effecten

De leden van de D66-fractie hebben geconstateerd dat de belastingopbrengsten zoals deze in de memorie van toelichting vermeld staan, overeenkomen met de in de Miljoenennota 1992 voor het jaar 1993 opgenomen bedragen. Zij vragen naar uitleg hieromtrent.

De in de memorie van toelichting aangegeven bedragen geven de structurele effecten weer. Deze worden pas in 1993 bereikt. In het aanvangsjaar 1992 worden deze structurele effecten nog niet volledig bereikt. De in de Miljoenennota 1992 opgenomen bedragen betreffen de budgettaire gevolgen op kasbasis. De daar opgenomen bedragen van het jaar 1992 zijn derhalve geringer dan de bedragen zoals vermeld in de memorie van toelichting.

5. Uitvoeringsaspecten

Het lid van de RPF-fractie vraagt naar het arbeidskrachteffect van de relatieve verkorting van de eerste schijf. Deze relatieve verkorting heeft tot gevolg dat een groter aantal belastingplichtigen met loon uit meer dan één dienstbetrekking beschreven moet worden voor de inkomensbelasting omdat hun totale inkomen boven de eerste schijf uitkomt.

De Minister van Financiën,
W. Kok

De Staatssecretaris van Financiën,
M. J. J. van Amelsvoort

Bijlage I**Inflatiecorrectie in de OESO 1978-1990 (a)**

Land	Jaar van wetgeving	Van toepassing op belastingschijven	Van toepassing op belastingvrije sommen	Andere commentaar en ontwikkelingen
Australië	1976	ja	ja	Niet toegepast in 1979 afgeschaft in 1982
België	1987	ja (b)	ja (b)	Aangepast in 1983 en 1986
Canada	1974	ja	ja	Is nu gelijk aan de consumenten prijsindex min 3 procent
Denemarken	1975	ja	ja	Afgeschaft in 1983
Frankrijk (d)	1969	ja	nee	Vanaf 1990
Griekenland	1989	ja	ja	Vanaf 1990
Italië	1989	ja	ja	
Luxemburg	1968	ja	nee	
Portugal	1989	ja	ja	Afgeschaft in 1990
Spanje	1989	ja	ja	Afgeschaft in 1990
Zweden	1979	ja	nee	Afgeschaft in 1983
Zwitserland	1985	ja	ja	In bijna alle cantons
Verenigd Koninkrijk	1978	ja	ja (b)	Soms niet toegepast
Verenigde Staten	1985	ja	ja	

a. Gedurende deze periode bestond geen formele inflatiecorrectie in Australië, Finland (behalve voor pensioeninkomsten), Duitsland, Ierland, Japan, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Portugal, Spanje en Turkije.

b. Voor België: belastingschijven in 1987 en belastingvrije sommen in 1990; voor het Verenigd Koninkrijk: in belastingschijven 1981 en belastingvrije sommen in 1978.

c. Alleen belastingvrije sommen, omdat de tarieven proportioneel zijn.

d. Past inflatiecorrectie alleen toe op de laagste belastingschijven.

Beleidspakket regering

	min.loon		modaal		1,5x modaal		2x modaal		4x modaal	
	voor	na	voor	na	voor	na	voor	na	voor	na
Bruto inkomen	27 832	27 832	44 290	44 290	66 435	66 435	88 580	88 580	177 160	177 160
Overhevelingstoeslag	3 123	3 084	4 749	4 698	6 727	6 676	8 182	8 182	8 182	8 182
Premies volksverz.	1 041	1 041	4 172	4 172	8 385	8 385	10 620	10 620	13 942	13 942
Premies ziektekosten ²	852	852	868	868	1 460	1 460	1 460	1 460	1 460	1 460
Premies volksverz.	5 501	5 144	9 695	9 336	11 772	11 429	11 772	11 429	11 772	11 429
Belasting	2 688	2 514	4 738	4 563	11 439	11 240	22 122	21 949	72 125	72 080
Netto inkomen	20 873	21 364	29 566	30 050	40 106	40 596	50 788	51 304	86 043	86 432

Beleidspakket VVD¹

	min.loon		modaal		1,5x modaal		2x modaal		4x modaal	
	voor	na	voor	na	voor	na	voor	na	voor	na
Bruto inkomen	27 832	27 832	44 290	44 290	66 435	66 435	88 580	88 580	177 160	177 160
Overhevelingstoeslag	3 123	3 084	4 749	4 698	6 727	6 676	8 182	8 182	8 182	8 182
Premies volksverz.	1 041	1 041	4 172	4 172	8 385	8 385	10 620	10 620	13 942	13 942
Premies ziektekosten ²	852	852	868	868	1 460	1 460	1 460	1 460	1 460	1 460
Premies volksverz.	5 501	5 184	9 695	9 376	11 772	11 772	11 772	11 772	11 772	11 772
Belasting	2 688	2 534	4 738	4 582	11 439	10 839	22 122	21 547	72 125	71 435
Netto inkomen	20 873	21 305	29 566	29 990	40 106	40 655	50 788	51 363	86 043	86 733

¹ Het beleidspakket van de VVD zonder de koopkrachtgevolgen van de verlaging van het hoge BTW-tarief met 0,5%-punt. Deze bedragen ca. 0,2% voor ieder inkomensniveau.

² Premies ziektekosten na aftrek van een eventueel door de werkgever betaalde vergoeding.

Inkomensgevolgen in guldens per jaar en in procenten van het besteedbaar inkomen voor werknemers met standaard-aftrekposten als gevolg van de GPV-tariefvariant (ten opzichte van de basis)

Brutoloon	alleen- staande	alleen- verdiener	alleen- staande ouder
5 000	61 (1,3)	0 (0,0)	0 (0,0)
10 000	61 (0,8)	123 (1,3)	110 (1,2)
15 000	61 (0,5)	123 (1,0)	110 (0,9)
20 000	61 (0,4)	123 (0,8)	110 (0,7)
25 000	61 (0,3)	123 (0,6)	110 (0,6)
27 832	61 (0,3)	123 (0,6)	110 (0,5)
30 000	61 (0,3)	123 (0,6)	110 (0,5)
35 000	61 (0,3)	123 (0,5)	110 (0,4)
40 000	61 (0,2)	123 (0,4)	110 (0,4)
45 000	61 (0,2)	123 (0,4)	110 (0,4)
50 000	11 (0,0)	123 (0,4)	110 (0,3)
60 000	11 (0,0)	88 (0,2)	73 (0,2)
70 000	11 (0,0)	88 (0,2)	73 (0,2)
80 000	11 (0,0)	88 (0,2)	73 (0,2)
90 000	11 (0,0)	88 (0,2)	73 (0,1)
100 000	-103 (-0,2)	43 (0,1)	4 (0,0)
125 000	-103 (0,2)	-10 (0,0)	-28 (0,0)
150 000	-103 (-0,1)	-10 (0,0)	-28 (0,0)
200 000	-103 (-0,1)	-10 (0,0)	-28 (0,0)

Tabel 1. Inkomensgevolgen in guldens per jaar en in procenten van het besteedbaar inkomen voor werknemers met standaard-aftrekposten van het totale VVD-alternatief (excl. verlaging van het BTW-tarief)

Brutoloon	alleen- staande	alleen- verdiener	alleen- staande ouder
5 000	158 (3,3)	-5 (-0,1)	-5 (-0,1)
10 000	176 (2,2)	315 (3,3)	287 (3,0)
15 000	195 (1,7)	334 (2,6)	306 (2,4)
20 000	214 (1,5)	353 (2,2)	325 (2,0)
25 000	261 (1,5)	399 (2,1)	372 (1,9)
27 832	293 (1,5)	432 (2,1)	404 (1,9)
30 000	286 (1,4)	425 (1,9)	397 (1,8)
35 000	286 (1,2)	424 (1,7)	396 (1,6)
40 000	286 (1,1)	424 (1,6)	396 (1,5)
45 000	286 (1,0)	424 (1,4)	396 (1,3)
50 000	374 (1,2)	424 (1,3)	396 (1,2)
60 000	374 (1,0)	549 (1,5)	514 (1,4)
70 000	374 (0,9)	549 (1,3)	514 (1,2)
80 000	374 (0,8)	549 (1,2)	514 (1,1)
90 000	400 (0,8)	575 (1,1)	540 (1,0)
100 000	480 (0,9)	575 (1,0)	540 (0,9)
125 000	480 (0,7)	690 (1,0)	648 (1,0)
150 000	480 (0,6)	690 (0,9)	648 (0,9)
200 000	480 (0,5)	690 (0,7)	648 (0,7)

Tabel 2. Inkomensgevolgen in guldens per jaar en in procenten van het besteedbaar inkomen voor bejaarden met standaard-aftrekposten van het totale VVD-alternatief (excl. verlaging van het BTW-tarief)

Gezins- inkomen	alleen- staande	alleen- verdiener	tweever- dieners
17 765	194 (1,3)		
20 000	194 (1,2)		
24 697	194 (1,0)	277 (1,3)	277 (1,3)
25 000	194 (1,0)	277 (1,3)	277 (1,3)
30 000	194 (0,8)	277 (1,1)	277 (1,1)
35 000	194 (0,7)	277 (1,0)	277 (1,0)
40 000	194 (0,6)	277 (0,9)	277 (0,9)
45 000	194 (0,6)	277 (0,8)	277 (0,8)
50 000	251 (0,6)	277 (0,7)	277 (0,7)
60 000	251 (0,6)	431 (1,0)	277 (0,6)
70 000	251 (0,5)	431 (0,9)	354 (0,7)
80 000	251 (0,5)	431 (0,8)	354 (0,6)
90 000	251 (0,4)	431 (0,7)	354 (0,6)
100 000	271 (0,4)	485 (0,8)	354 (0,5)
125 000	271 (0,4)	485 (0,6)	381 (0,5)
150 000	271 (0,3)	485 (0,6)	381 (0,4)
200 000	271 (0,3)	485 (0,5)	381 (0,4)

VVD-alternatief

Tabel 3. Inkomensgevolgen in guldens per jaar en in procenten van het besteedbaar inkomen voor zelfstandigen met standaard-aftrekposten van het totale VVD-alternatief (excl. verlaging van het BTW-tarief)

Fiscale winst	alleenstaande	alleenverdiener
5 000	0 (0,0)	0 (0,0)
10 000	0 (0,0)	0 (0,0)
15 000	0 (0,0)	0 (0,0)
20 000	312 (2,0)	0 (0,0)
25 000	139 (0,7)	624 (3,0)
30 000	139 (0,6)	624 (2,7)
35 000	139 (0,5)	427 (1,8)
40 000	139 (0,5)	277 (0,9)
45 000	139 (0,4)	277 (0,9)
50 000	139 (0,4)	277 (0,8)
60 000	139 (0,3)	277 (0,7)
70 000	175 (0,4)	350 (0,7)
80 000	175 (0,3)	350 (0,6)
90 000	175 (0,3)	350 (0,6)
100 000	175 (0,3)	350 (0,5)
125 000	210 (0,3)	420 (0,5)
150 000	210 (0,2)	420 (0,5)
200 000	210 (0,2)	420 (0,4)

Tabel 4. Niet relevant

Tabel 5. Inkomensgevolgen in guldens per jaar en in procenten van het besteedbaar inkomen voor werknemers met standaard-aftrekposten van het verhogen van de basisaftrek met f 350

Brutoloon	alleenstaande	alleenverdiener	alleenstaande ouder
5 000	139 (2,9)	0 (0,0)	0 (0,0)
10 000	139 (1,7)	277 (2,9)	249 (2,6)
15 000	139 (1,2)	277 (2,2)	249 (1,9)
20 000	139 (1,0)	277 (1,7)	249 (1,6)
25 000	139 (0,8)	277 (1,4)	249 (1,3)
27 832	139 (0,7)	277 (1,3)	249 (1,2)
30 000	139 (0,7)	277 (1,3)	249 (1,1)
35 000	139 (0,6)	277 (1,1)	249 (1,0)
40 000	139 (0,5)	277 (1,0)	249 (0,9)
45 000	139 (0,5)	277 (0,9)	249 (0,8)
50 000	175 (0,6)	277 (0,8)	249 (0,8)
60 000	175 (0,5)	350 (0,9)	315 (0,8)
70 000	175 (0,4)	350 (0,8)	315 (0,7)
80 000	175 (0,4)	350 (0,8)	315 (0,7)
90 000	175 (0,3)	350 (0,7)	315 (0,6)
100 000	210 (0,4)	350 (0,6)	315 (0,6)
125 000	210 (0,3)	420 (0,6)	378 (0,6)
150 000	210 (0,3)	420 (0,6)	378 (0,5)
200 000	210 (0,2)	420 (0,4)	378 (0,4)

Tabel 6. Inkomensgevolgen in guldens per jaar en in procenten van het besteedbaar inkomen voor werknemers met standaard-aftrekposten van het verhogen van het arbeidskostenforfait (van 4% naar 5% en verhoging van het maximum met f 450), na verhoging van de basisaftrek met f 350

Brutoloon	alleenstaande	alleenverdiener	alleenstaande ouder
5 000	20 (0,4)	- 5 (-0,1)	- 5 (-0,1)
10 000	38 (0,5)	38 (0,4)	38 (0,4)
15 000	57 (0,5)	57 (0,4)	57 (0,4)
20 000	75 (0,5)	75 (0,5)	75 (0,5)
25 000	122 (0,7)	122 (0,6)	122 (0,6)
27 832	154 (0,8)	154 (0,7)	154 (0,7)
30 000	148 (0,7)	148 (0,7)	148 (0,7)
35 000	147 (0,6)	147 (0,6)	147 (0,6)
40 000	147 (0,6)	147 (0,5)	147 (0,5)
45 000	147 (0,5)	147 (0,5)	147 (0,5)
50 000	199 (0,6)	147 (0,4)	147 (0,4)
60 000	199 (0,6)	199 (0,5)	199 (0,5)
70 000	199 (0,5)	199 (0,5)	199 (0,5)
80 000	199 (0,4)	199 (0,4)	199 (0,4)
90 000	225 (0,4)	225 (0,4)	225 (0,4)
100 000	270 (0,5)	225 (0,4)	225 (0,4)
125 000	270 (0,4)	270 (0,4)	270 (0,4)
150 000	270 (0,4)	270 (0,4)	270 (0,4)
200 000	270 (0,3)	270 (0,3)	270 (0,3)

Tabel 7. Inkomensgevolgen in guldens per jaar en in procenten van het besteedbaar inkomen voor werknemers met standaard-aftrekposten van het verhogen van de basisaftrek met f 350 en de verhoging van het arbeidskostenforfait. Deze tabel geeft de gecombineerde effecten als gepresenteerd in de tabellen 5 en 6

Brutoloon	alleenstaande	alleenverdiener	alleenstaande ouder
5 000	158 (3,3)	- 5 (-0,1)	- 5 (-0,1)
10 000	176 (2,2)	315 (3,3)	287 (3,0)
15 000	195 (1,7)	334 (2,6)	306 (2,4)
20 000	214 (1,5)	353 (2,2)	325 (2,0)
25 000	261 (1,5)	399 (2,1)	372 (1,9)
27 832	293 (1,5)	432 (2,1)	404 (1,9)
30 000	286 (1,4)	425 (1,9)	397 (1,8)
35 000	286 (1,2)	424 (1,7)	396 (1,6)
40 000	286 (1,1)	424 (1,6)	396 (1,5)
45 000	286 (1,0)	424 (1,4)	396 (1,3)
50 000	374 (1,2)	424 (1,3)	396 (1,2)
60 000	374 (1,0)	549 (1,5)	514 (1,4)
70 000	374 (0,9)	549 (1,3)	514 (1,2)
80 000	374 (0,8)	549 (1,2)	514 (1,1)
90 000	400 (0,8)	575 (1,1)	540 (1,0)
100 000	480 (0,9)	575 (1,0)	540 (0,9)
125 000	480 (0,7)	690 (1,0)	648 (1,0)
150 000	480 (0,6)	690 (0,9)	648 (0,9)
200 000	480 (0,5)	690 (0,7)	648 (0,7)

Tabel 8. Inkomengevolgen in guldens per jaar en in procenten van het besteedbaar inkomen voor werknemers-tweeverdieners met standaard-aftrekposten van het totale VVD-alternatief (excl. verlaging van het BTW-tarief)

Gezamenlijk bruto loon	procentuele inkomensaanbrengverhoudingen			
	100-0	90-10	80-20	50-50
5 000	- 5 (-0,1)	- 2 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
10 000	315 (3,3)	311 (3,3)	307 (3,2)	316 (3,3)
15 000	334 (2,6)	328 (2,6)	322 (2,5)	334 (2,6)
20 000	353 (2,2)	345 (2,1)	342 (2,1)	353 (2,2)
25 000	399 (2,1)	362 (1,9)	372 (1,9)	372 (1,9)
27 832	432 (2,1)	401 (1,9)	382 (1,8)	382 (1,8)
30 000	425 (1,9)	434 (1,9)	400 (1,8)	390 (1,7)
35 000	424 (1,7)	424 (1,7)	457 (1,8)	409 (1,6)
40 000	424 (1,6)	429 (1,5)	454 (1,6)	428 (1,5)
45 000	424 (1,4)	439 (1,4)	458 (1,5)	447 (1,4)
50 000	424 (1,3)	444 (1,3)	462 (1,4)	522 (1,5)
60 000	549 (1,5)	535 (1,4)	519 (1,3)	573 (1,4)
70 000	549 (1,3)	539 (1,2)	566 (1,3)	571 (1,2)
80 000	549 (1,2)	543 (1,1)	573 (1,2)	571 (1,1)
90 000	575 (1,1)	547 (1,0)	581 (1,1)	571 (1,0)
100 000	575 (1,0)	576 (1,0)	588 (1,0)	748 (1,2)
125 000	690 (1,0)	666 (1,0)	741 (1,0)	748 (1,0)
150 000	690 (0,9)	675 (0,9)	766 (0,9)	748 (0,9)
200 000	690 (0,7)	694 (0,7)	766 (0,7)	960 (0,9)